

պարտոյ մէջ գէտ ինքնամոլութի սահմանադրութեանը ։ Կը հաստատեն ևս թէ իր կողմանէ Սարտենիայի թագաւորն ալ հրաման տուած է որ միլիոն մը դահեկան կամ լիւր ծախք ըլլայ բերդերուն ամրութեանցը ։ Այդքանդրիա քաղքին (որ Խտալիոյ տմուր քաղաք մըն է Սարտենիոյ նահանգին մէջ) ։

Ահաւասիկ աս նիւթիս վրայով ատենակալաց նախագահին Սարտենիայի թագաւորին գրած տեղեկութեանցը օրինակը ։

Տէր արքայ ։

«Չեր Ա. Եհափառութիւնը գիտէ որ մեր տրեւեան սահմանադրութեան օրենքէ պաշտպանութեան անխնամ մնացած է ։ Այս բանը որ միշտ վնասակար եղած է մեզ, և որ հասարակաց կարծիքը ծանր ստգտանք ըրած է մեր կառավարութեանը, վասնիկ աս բանին հոգ տարուած չէ, թէ և ծանրակշիռ դուժարներ ծախք եղած են ուրիշ կէտերը ամրացնելու, որ իսկեց գիրքերովը խիստ ամուր էին, և քիչ վտանգի մէջ գրուած էին ։ Իրաց այս վիճակը շատ աւելի ծանրացած է, յորմէ հետէ Սարտենիոյ տէրութիւնը հակառակ Ա. ինքնայու գաշնադրութեանը, պարտաւոր է որ ամուր պատերազմի քաղաք մը ընէ Փիաշնցան, որ անդադար սպառնալիք մըն է մեր տէրութեանը, և որուն գէտ կը պարտաւորուինք ուրիշ ամուր թիւներ հաստատել հակառակ ։

Բանի մը ամուր թիւներ արդէն գործադրուեցան Վաղաբէ քաղքին քորդերը, այս նպատակաւ որ արեւելեան կողմը զմեզ պարտաւորէ պատուարաւ, բայց ամենին բաւական չեն ։ սակայն և այնպէս ամեն մարդ գիտէ, թէ երբեք կառավարութիւնը աս գաղափարը չունեցաւ որ Այդքանդրիա ամուր քաղքին թերին լեցնել ։ Վաղաբէի ամուր թիւներովը, բայց եւ թէ կապակցել զանոնք բերդերով և պաշտպանութեան խիստ ուժով գրից մէջ գնել ։

«Ղիշդ այս նպատակաւ և որ կը ջանանք յարգիւն ածել այս գործը, որմէ առաջ ամուր թիւներով պարտաւորուեցաւ Այդքանդրիան ։ Այս ծրագիրը լրացաւ խորհրդակցաց ժողովոյն նիստերը գաղափարելէն ետքը ։ Այսին հարկաւոր բանի մը սկզբնականութեան գործադրութիւնը ուրիշ ատենի թողուլ կամ եկող տարուան սպասել, որ մէկ օրինաց հաւանութիւնը ընդունի, յառաջ հայեաց չըլլալու ծանր թերութիւն մըն է ։

«Այս պատճառաւ՝ միանգամայն վերոյիջեալ

թէ հիմա չեմ կրնար զբեղ պաշտոտ տանիլ և ան կորսնցուցած բարիքներդ նորէն տալ, վասնիկ բազմապէս սահմանուած է ։ Եւ մանաւէջ յառաջ, կը պարտաւորուիս, սիրելի Պրիւսեան, զանազան փորձութիւններ անցունել ։ Եթէ անոնց յաղթես, նորէն մէկմէկ պիտի տեսնենք, բայց եթէ յաղթահարիս անոնցմէ՝ երկար ժամանակ նոր ցաւեր և պատիժներ պիտի կրես ։ Յիշէ միշտ քեզի տրուած գեղեցիկ գասերը, քաջաբերութիւնը, և զգուշացիր կիրքերէդ՝ մանաւանդ հպարտութենէդ և անբարեխառնութեդ որով միայն կրնաս ազատիլ թշնամոյդ որդայթներէն ։ Բարեբարութեան այս խօսքերը ըսելով, աներեւոյթ եղաւ իշխանին աչքէն, որ լուռ թիւ և յարգութիւն անոր ըսածները մօտիկ կրնէր ։

Պրիւսեան ինչ գործ ընելը մտածելով անտուռակէն երաւ ։ Այնտարած և տափարակ տեղէ մը անցնելով՝ ինքզինքը գտաւ արագնթաց գետի մը եզերքը, ուսկից գալելով զանազան զարմանալի բաներ տեսաւ, տեղ տեղ ահագին ժայռեր կը տեսնուէին, որոնց բարձրութիւնը կերպար թէ ամպերուն հասած է՝ տեղ տեղ զանազան պարտեզներ կային, որոնց մէջ գտնուած ծաղիկները անուշ հոտ մը կը բուրէին, ամեն տեղ թռչնոց բազմութիւններ գեղեցիկ երգերով զամէնքը կը զուարճայնէին ։

Պրիւսեան աս տեղիս գեղեցիկութեանը վրայ զմայլած ըլլալով կանոց կամաց անհոգ կը գալէր և չեր գիտեր թէ ուր կերթայ, իւր աչքերը երբեմն գետին վրայ և երբեմն կանաչազարդ պարտեզներուն վրայ կը դարձնէր ։ Յանկարծ տղայ մը տեսաւ ջրին մէջ, որ ընկղմելու վրայ էր, իշխանը առանց ժամանակ կորսնցնելու հանուեցաւ, և ջուրին մէջ նետուելով անոր քովը

ամուր թիւներուն շինուելը՝ Չեր Ա. Եհափառութեան հաւանութեանը ձգած է, այս տեղեկութիւնները ձեռ իմացնող պաշտօնատարը, պատերազմի պաշտօնատարին հետ միասին, որ վճռէք և այլն, ու միլիոն մը փոխ տուի առնելու վարկ (իթիպար) շնորհէք, որ պէտք եղած գործերը սկսուին, որ երբ հարկաւոր եղած օրէնքը տրուի, յիշեալ ամուր թիւները շինուին և այլն ։

Նոյն գաղղիկին լրագիրը՝ հետեւեալ լուրերը ևս կուտայ Կոստանդնուպոլսէն ։

Էստրիական Կալէիլը կը հաստատէ որ ստոյգ ըլլայ այն լուրը թէ Վաղաբէի և Սարտենիոյ պայքարը, Ռուսաց Վ. Ե. Ա. Այդքանդրիայէր առաջնաց գիր գրած են, որ Ռուսաստան պաշտպանելու հոգ տանի իշխանութեանց երկիրները ։

Տրապիզոնի նամակները կը ծանուցանեն որ Վանայ կողմը Վիւրտտմանի մէջ, խառնութիւններ ծագեր են, և թէ չորրորդ և հինգերորդ գնդերը զօրաց Վանադուրի բանակին, արդէն ճամբայ ելեր են նոյն կողմերը երթալ և խաղաղութիւնը հաստատել ։

Սահապընէ կը գրեն որ Գարատաղիք իրենց սահմանադրութեան անցեր են բաղմաթիւ զօրքով և մինչև Բալանկա պաշարած են ։

Խուրշիտ փաշան պատրաստ է զանոնք զսլել և պատժել ։ ասանկ հրաման ալ տուած ըլլայ որ շտապաւ բան մը չընեն, ապահովելու համար իր գործոցը յաջողութիւնը ։

Այս շաբթու բոլորովին պիտի պարպուի Տաւուս փաշայի զօրանոցը, ինչ կողմերը եղած խառնութիւն միջնորդները, պարտաւորեցան ծախել, չենք երու նիւթերուն շտան ալ նաւահանգիստն են, նաւ դուրսելու համար ։

Սալախ ալ պարպած են, միայն 84 երորդը Կոստանդնուպոլսը, և առաջնորդը մնային, անոնք ալ քանի մը օրէն պիտի ձամբայ ելնին ։

Իսկ ծովագետ մօտերս պիտի մեկնի Պոսփորէն ։ իր նաւատու միջոցով պիտի բազմանայ թիւ թիւ նաւերէն և շագնաւներէն, որոնց մէկ քանին Իզմիր պիտի կենայ, մէկ քանին Պրիւսա, (Յունաստան) և մէկ քանին Սորբոստան ։

Այստեղ հիշեց Չեր Ա. Եհափառութիւնը իր զօրանոցը պարպելին և հիմա օսմանեան հեծելազօրքը կը բնակին հոն ։

Օտուային լուրերը կիմացնեն թէ մօտե Պուզընիէ, Ռուսաստանի գետաւանը հոն հասած է և մօտ օրերս պիտի Պրիւս գայ իր պաշտօնը վա-

հասաւ, այն միջոցին՝ որ ալ ջուրին տակը կերթար, և զանիկա վերցուց մէկ ձեռքովը և միւսովը լողալով գետեզերքը հասաւ ։

Երբոր ցամաք ելաւ, տեսաւ որ մարդկան բազմութիւն մը զինքը շրջապատած է, ու բարձր ձայնիւ զանիկա կորհնեն և եզերացուց աշխարհին ազատիչը կառուանեն ։ Անմիջապէս իրեն հաղցուցին փառաւոր հազուստ մը, և ուրախութեամբ զանիկա թագաւոր շնորհակալութիւն արտայայտեցին, որոնք հաստատուած էր լեռի մը վրայ, ուրուն չորս կողմը տաճարներ, բերդեր, գմբէթներ, կոթողներ, պարտեզներ և ուրիշ հոյակապ շէքեր կային ։ Զարտաբայտութիւնը աղիւս, պարզ, բայց վայելուչ և գեղեցիկ ։ Արդէն ե. գերացուց աշխարհին թագաւորին իմացուցած էին թէ իւր օրդին՝ գետեզերքին քովը խաղալու ատենը՝ գետը ինկած էր, և թէ օտարական մը զանիկա ազատած էր ։ Թագաւորին (որ Վիրրա կը կոչուէր), իւր գլխակին գունդ եկաւ զանիկա ընդունելու համար ։ Իւր բարձր հասակը, գեղեցիկ կերպարանքը և զգեստներուն փառաւորութիւնը Պրիւսեանը շատ ալայլուցեցին ։ և կը նկատէր որ այս թագաւորին կերպարանքը բարերարութիւն շատ կը նմանէր ։ Այս նմանութենէն խելքը գլխէն թաւաւ և Վիրրան բարեկեց ալայլու թեմբ, զոր չիրցաւ ծածկել ։ Թագաւորին թարգմանի ձեռքով այս խօսքերը ըսաւ ։ «Բարի եկար աղիւս օտարական առանց քեզի հիմա անբաղդ և անմիթութիւն մայր մը պիտի ըլլայի, և իմ արգիս մահաւանդ ազատելովդ, իմ կեանքս պահեցիր ։ Ինչ ժամանակ է որ օրդ տափառ այս կորսնցուցի, և եթէ որդիս ալ մեռնէր, որ իւր հօրը ձիւտ սպառնէն է, յիրաւի ցաւես ալ չպիտի կրնայի ապրիլ» ։

Իրեւ ։ Սօսիլ Պուզընիէ իր գետաւանաւոր ամարանոցը պիտի բնակի ի Պրիւս քաղքէ ։

Այստեղեկան կառավարութիւնը քանի մը ատենէ ի վեր որոշած է կառքերու ճամբայ մը շինել տալ Երզրումէն Երզրան, ուր Վանաու լի զօրաց ընդհանուր կայեանքը պիտի ըլլայ ։

Երզրումէն կը գրեն թէ երբ հազար բանուորներ զբաղած են աս ճամբան շինութեանը աշխատելու, և շատ գործունէութեամբ կը բանին, արդէն աս ետքի քաղքէն մինչև ի Տէլիճէ երթալու ճամբան լրացած է, ու հասարակաց գործածութեանը յանձնուած ։

Ամսոյս 19ին հրատարակուածն ալ յետագայ տեղեկութիւնները կուտայ ։

Այդղիական զօրաց Կոստանդնուպոլսէն բաժնուելով՝ շատ արագութեամբ եղաւ աս շաբթու ընդամենը 200 հոգի մնացին մայրաքաղաքս մինչև գործակալաց մեկնելը՝ որ շատ չուշտար, խուսի մը գնդաձիգ զինուորներ միայն պիտի մնան ։

Իսկիւտարու ձմեռանոցը՝ առաջիկայ չորեքշաբթի օրը օսմանեան կառավարութեանը պիտի յանձնուի, և նոյն օրը զօրապետ Վ. օրքոյի պաշտօնը, որ տեղւոյն հրամանատարն էր, պիտի գաղթի և Նիզիս գաւառը պատրաստուի ։

Այստեղ շաբթ օր՝ երբ կայմ ունեցող շագնաւը Սիւրի օլ Սալիլիս Վանայէն եկաւ, որուն մէջն էին գաղղիացուց գնդերուն մնացածները և բանակին վերաբերեալ զանազան գործակալներ և մերձակայ տեղերուն ։ Վաղղիացի բանուորները ևս և բեռնակիրները, որ Վաղղիայ տեսուչները բռնած էին, նոյն օրը երկու նաւով մայրաքաղաքս հասան ։

Ամսոյս 14ին Երիւստուպոլսէն կը գրեն ։

Սալաւաթի գաղղիացի զօրքը՝ որ գեռ հաս էին, մեկնեցան ասիկ, ինչպէս և զինուորական մեծերը և բոլոր գործակալները ։ Այս զօրաց հրամանատարը՝ Կարլէն զօրապետը, Սիւրիսի գնաց որ քանի մը օրէն կառավարութեան շագնաւով Կոստանդնուպոլսի պիտի երթայ ։

Այս վերջի երկու շաբթուան մէջ՝ հասարակաց աշուրդը ծախեցին ունեցած բոլոր պաշարներն և ամեն բան, նմանապէս Պրիւսեանը անոր մասնաւոր սննանց ծախեցին ։ քանի մը հազար քոս կարծր ցորեն մնաց միայն որ արժանաւոր գին տուող չեղաւ ։ բայց մարքերին ինչնէլ ինչնէլ ու թուրք տանէլ, թէոր ուղիւ գնալին անող չըլլայ ։

Պրիւսեան այս խօսքերուն շոգբորթական և գեղեցիկ պատասխան մը տուաւ, որովհետեւ այս իշխանը շատ խելացի եղած էր, և այն գաղղիականները որ թագաւորին վրայ ունէր շատ քաղցր խօսքերով յայտնեց ։

Օտուաները եկան իմացնելու թէ սեղանը պատրաստ է, և անոնք ալ գացին միտաւոր ու մտան գեղեցիկ սրահ մը, ուր աղիւս կերակուրներ պատրաստուած էին ։ Վիրրան քովը նստեցուց զՊրիւսեանը և հացկերպով սկսաւ ։ Պրիւսեան երկար ժամանակ սոսկալի կերակուրներ կերած չըլլալով, շատ ուրախացաւ այս սքանչելի ուտելիքներուն վրայ, մէկ ցած և ներդաշնական ձայն մը միայն ինքը կը լսէր որ կրտէր «բարեխառնութիւնը մի մոռնար, հաճութեամբ կեր, բայց ոչ չափաւանց, և սրջափ որ անօթութիւնը քեզ ստիպէ կեր, բայց շատ զգուշացիր անչափաւորութենէն, որչափ որ գեղեցիկ են այս կերակուրները, այնչափ ալ բարեխառնութիւն գործածել պէտք է, և որչափ որ շատ ուտես՝ այնչափ քեզի վնասակար կը լսան և յիմարական գործեր ընել կուտան» ։

Պրիւսեան թէպէտ աս ձայնը շատ աղէկ կը լսէր, բայց փոխանակ այս խրատներուն ձգնարութիւնը ձանձնաւաւ, և զինքը ծածկապէս խրատելուն համար շնորհակալ ըլլալու, իր սնապարծութեամբ կը բազմապէս թագաւորին հաճոյքները զինքը ։ ուստի այն խօսքերը բանի տեղ չընէր ըստ բարեխառնութեան շափ մը չընէնց ։

Կերակուրներէն վերջը սեղանը բերին կարկանդակներ, սերեր, ամեն տեսակ աղիւս պրտուրներ, և բոլոր գաւառներէն ելած սքանչելի գինիներ ։ Պրիւսեան այս բաները ուտելու ատենն ալ չափաւորութիւնը մոռցաւ, իր օրկրամբու-

—Աթենքէն կը գրեն 14 յուլիսի :
Վերջապէս երջանիկ լուր մը ունինք հելլենա-
կան կառավարութեան համար : Չարագործաց
խումբը՝ հռչակաւոր Տալէլլի աւազակապետին,
թշուառական դիւցազնը, (որ յանդուգն անորէ-
նութիւններ գործէր Պիլէսի ճամբուն վրայ իր
ուրիշ ընկերներուն հետ) ընդամենը 23 ան-
ձինք ամեն կողմէն նեղը մնալով, որոհեաւ ար-
քայական զօրքերը միշտ կը հարածէին զանոնք,
ասոնցմէ գլխաւորները 16 աւազակ սպանուեցան
յիշեալ զօրքերէն : Եթեւ ուրիշներն ալ վերա-
ւորուելով բռնութեան, յուսամբ որ աս դիւ-
ռածը մահացու մեծ հարուած մը տուաւ հու-
կահարաց : որոնք շատ ատենէ ՚ի վեր այս անոր-
նութիւնները ընելով սոսկալի նեղութիւն կու-
տային Եթովիէի և Եթովիոյ :
Սեծ ուրախութիւն եղաւ աս բանը բոլոր
հելլենացւոց, միայն թէ կռուոյն ատեն արքա-
յական զօրաց սպայներէն մէկը միայն Սէկաս
անուն իր քաջութեանը զոհուեցաւ :
—Այս աւազակաց խմբին այսօրինակ պատի-
նին ընդունելով բնաջնջը ընդմիջեալ մանրամասնա-
բար գրելով կը հաստատեն Եթովիոյն գրուած
նամակ մը որ Աթենքի Ֆիլէթաթիէ լրագրին ալ
կը հրատարակէ :

Նոյն գաղղիարէն լրագիրը ամսոյս 19ին, կա-
սերական երաժշտաց տեսուչ Աէճիպ պէյին մայ-
րաքաղաք դառնալը կը նշանակէ Վիեննայի քաղաքին,
յայտնի է որ վեհապառ ինքնակալին կողմէն
փառաւոր թուր մը տարած էր Բ. Սայիտ փա-
շային, այս ալ կրտէ թէ հոյսակալ հանդէսները
նեղ տուեալէ Եթովիոյն Բ. կռուակալը երեք օր
շարունակ, որ վերջացեր է Աթովիոյն սո-
նուիրը ձեւացնելով հրաշքի փամփշտովք :
—Արեւմտեան Եթովիոյն առաջին խորհրդեան քար-
տուղարը օսմանեան Փարիզի գեսպանատան ետ
կանչուած է, կայսերական պալատին պաշտօնը
կատարելու թանգիմարի ժողովոյն անդամ Եթ-
հէմ փաշային տեղը :
—Սալեհտուն պէյը՝ երկրորդ քարտուղար
տեղութեան ժողովոյն, որ Փարիզը գեսպանա-
տան քարտիք անուանեալ էր, երկուշաբթի մեկ
նեցաւ իր պաշտօնին երթալու :
—Սոսիս Պարէ առաքելական վերականգնող Լ-
րեւելեան Եթովիոյն կրօնաւորաց և Վեպէքի
վարժարանին տեսուչ, Վաղղիա գնաց :

Թենէն գրգռուած սկսաւ ամեն տեսակ բանե-
րէն ու տեղ նմանապէս ամեն տեսակ գինիներէն
խմել, որով նոյն ժամանակը խելքին մէկ մասը
կորսնցուց, և այս բան չարիտի պատահէր եթէ
այն խմածութեան խրատները մոռի ընէր :
Նոյն կերակուրը լմնալով վրայ էր, Սիրիա
խօսքը Պրիլեանին դարձնելով, ըսաւ անոր՝ «ագ-
նիւ պարոն, ձեր բարեբարութեան կը յուսանք
որ խնդիրնիս չմերժելով ձեր ինչ աստիճանի
մարդ ըլլալը և թէ որ դաւառին տէրը ըլլալը
մեզի կիսադնէր, վասնզի դուք մեզի մեծ թաքա-
ւոր մը կերեալք, կամ թէ արքայի մը որդի» :
Պրիլեանին սիրտը սնապարծութեամբ լեցուած
և գլուխն ալ գինիէն գարձած ողջունեց յար-
գութեամբ Սիրիան : վերջը պատրաստուեցաւ
իր պատմութիւնը պատմելու : բայց աղէկ
զգուշացաւ անոր խմանքէն թէ Փանօրի ծա-
ւայ եղած է, վասնզի կը վախճար որ եթէ այն
բանը խմանք, թագուհւոյն իր վրայ ունեցած
բարձր գաղափարը կը պղտորէ : Ուստի ըսաւ
պարզապէս թէ ինքը Վաթայի թագաւորին որ-
դին է, և կը թուած է Գորմազա կղզւոյն մէջ
բարեբարութեան : օր մը երբոր օրսի գացած էր
վարադմը սկսաւ զննքը հարածել, ուստի ծովէն
անցնելով ուղիւ է աղաթիլ անոր ձեռքէն, բայց
կենդանին գարձեալ ետեւէն գարուն համար
ստիպուել է իւր վախէն ուրիշ ծովէ մընալանց-
նելու, ան ատենը իւր հօրը կախարդ թշնամի
մը զննքը օդը հանած է և շատ տեղ տարած է,
ու քնացած ատենը զննքը հոս նետեր է, երբոր
արթնցայ չի գիտեր ուր ըլլալ : նոյն ատենը
տեսայ որ զուակը կը խզուէր : Սնացածը գի-
տես, մեծափառ թագուհի, ըսաւ երկտասարգը
և փառք կուտամ Եթովիոյ, որ այս առթիւն

—Շագիով գարնոցը և ձուարանը՝ որ պա-
տերազմը շարունակուելու է համարելով անդ-
զիցիք սկսած էին քարաշէն կառուցանել իրենց
նաւական զօրաց համար Եթովիոյ քաղաքը
տեղը, Սարայ Պուրնուի մօտ, կայսերական կա-
ռավարութեան յանձնեցին, որ սիրտի շարունա-
կել տայ շինութիւնը և լմնցնէ, անդիցի զն-
ուարական ճարտարապետաց ծրագրին համեմատ :
—Օսմանեան կառավարութիւնը որ գաղղիա-
ցւոցմէ ձիւր ծախու առաւ իր հեծեալազօրքը և
գնդաձիգները (Թօփուլար պէօլիյի) կարգա-
ւորելու գաղղիացի տեսուչներէն, իրիտ շատ
ալ պաշար գնդ առաւ, խար կամ չոր խոտ,
քանակ աղէկ ձանձրած է որ ձիանքը սնուցանե-
լու համար չոր խոտ գործածելու պէտք է քան թէ
յարդը՝ որ քիչ հիւթ կամ սնունդ կուտան :
—Եթովի իսպիլէ ըսուած շոգենաւուց ընկե-
րութիւնը որ Պոլսի ինչ կրքանի, շոգենաւ մը ծա-
խու առաւ, երկուք ալ Վիզիլայէն կրտսեմ :
ասանկով այնքան խառն բաղմունքիւն չըլլար
այսուհետեւ, ինչպէս որ կըլլար մինչև հիմա նոյն
շոգենաւուց մէջ : Յիշեալ ընկերութիւնը՝ մա-
յիսի 1էն մինչև յուլիսի 1, իր բոլոր շոգենա-
ւուց ըրած շահը՝ ծախքը չեղած 609,302 զէշէ,
կրտէ, և զուտ շահը՝ 234,516 զէշէ :
—Լատիոյ տեղութեան հիմնադրուած ըրած
ձանքը խիստ մեծ է, իր նաւական զօրութեան
զարգացմանը համար, նաւ շինելու գործարանը
ի Փոլս՝ մօտ օրերս ամենէն մեծ նաւը շինել
սկսան առաջին անգամ, որուն նմանը երբեք ու-
նեցած չէ Լատիոյ միապետութիւնը, որուն
անունը կայր գրուեցաւ, աս նաւը պտուտակով
պիտի ըլլայ և մեքենան 800 ձիու ոյժ ունենա-
լու է, 90 թիգանթով զննուորեալ : Ուրիշ 2
նաւ ալ նոյն մեծութեամբ կառուցանելու սկսե-
լու են, և Վիզիլայէն եկած հրամանին նայե-
լով, մեծ արագութեամբ առաջ տարուելու է
անոնց շինութիւնը : Վտնցմէ զատ՝ երկու պտու-
տակաւոր ֆուկիլայներ և ուրիշ փոքր նաւեր
լմնալու վրայ են Վիզիլայի նաւագործութեան
տեղը : Լաւ շատ կը խոստան մեծ ատեններու եր-
կու ծովի զերեայ նաւարան հաստատելու հիմնա-
դրութեանը վրայով, մէկը ՚ի Ֆիլեմէ և միւրը
ի Ռուսիո : որպէսզի մտքերնին գրած նաւերուն
շինութիւնը շուտ յառաջ երթայ :
—Երկրպագիկ նամակները զարմանալի գրաւոր
մաքառման մը վրայով կը խօսին քանի մը Ռուս

ձեղի պէս աղնիւ թագուհւոյ մը ծառայութիւն
ընելու միջոց մը կըլլայ ունենալ :
Թագուհին ժպտեցաւ, և անոր քաղաքալա-
րական խօսքերուն պատասխանեց : Նոյն ատեն
հանդիսականներէն մէկը աչքը Պրիլեանին դար-
ձնելով՝ ըսաւ «ճշմարտութեամբ չպատմեցիր
այդ պատմութիւնդ, վասնզի Փանօրի խաշնա-
րածը ըլլալդ չի յիշցիր» :
Այս խօսքերէն Պրիլեան զայրացաւ ու կար-
մնալով ըսաւ թէ «Իւր պատմութիւնը շատ
ճիշտ պատմած է, և թէ ինքը խաշնարած եղած
չէ» : Նոյն հանդիսականը անոր ըսաւ «Կերպնաւս
պատմութեանդ ճշմարտութեան վրայ» : Պրիլեան
տեսնելով որ իր ստիպութեամբ թագուհւոյն
քով պղտիկ մնաց և գինիէն ալ գլուխը
տաքցած ըլլալով երգմամբ հաստատեց թէ ը-
սածը ճշմարիտ էր, և հարցուց հակառակորդին
թէ ինչպէս կընաս հաստատել իմ խաշնարած
ըլլալս :
Սիրիան, ըսաւ և մուծաւ այս հակառակու-
թիւնը մոռի ընելէն ետեւ, անոնց հակառակու-
թեանը վերջ տուած ձեռքը սեղանին դրանելով :
Ընթացաւ բոլոր հանգանակ մարդիկը օդը
վերանայով հարցան, ինչպէս ձիւն մը արեւուն
տաքութեանէն : Նոյն ատեն պալատը և լեռան
վրայ գտնուած շէնքերը կործանեցան սոսկալի
շուռաշմամբ : Պրիլեան եղածը տեսնելով սարսա-
փած սկսաւ Սիրիան փնտռել, բայց ան անե-
րեւիք եղած ըլլալով՝ խելք՝ Պրիլեանը լեռան
վրայ աւերակներուն մէջ մնաց, և յանկարծ
ձայն մը լսեց որ կրէր «գուռ միշտ խօսք մոռիկ
չընող, անհնազանդ, սոսկական, պակասութիւն
ներով լի մարդ մըն էս, և միշտ կուզեն գրեզ հա-
մոզել որ մեծ թագաւոր մըն էս, միշտ կուզեն

զօրապետաց մէջ խառնի պատերազմական գոր-
ծոց համար : Այս գրի կուրը՝ կը շարունակուի
դեռ նշանաւոր եռանդով մը և աճեցուն անկա-
խութեամբ մը : Այս վիճաբանութիւնը՝ մինչև
անգամ կայսերութեան բարձրաստիճան անձանց
գէտ կընեն, որոնց ամենէն յետին՝ որու վրայ
գաւառատան կընեն, ինքն Սէնթիքի իշխանն է :
Այս բանիս մէջ ազատութեան նշաններ կը տես-
նուին որ օգտակար է, կրտէ գաղղիական լրագի-
րը, ծանուցանել : Երգարե ոչ ոք կը յուսար նը-
մանօրինակ վիճմունքներ տեսնել Ռուսաստանի
հաստատեց թերթերու մէջ, Սինչե հիմա անգ-
ղիական լրագիրները միայն արտօնութիւն ունեն
այնպիսի պայքար (միւստալէ) նշանակել, որ
քանի մը անպատշաճութեանց հետ, կը յայտ-
նեն յաւը և անոր դեղը կըլցուցնեն :
—Արհաստատուի նաեւ որ թողարկէ Ռուս զօ-
րապետը ճամբորդութիւն մը պիտի ընէ Եթովիա
և Վուրին քաղաքն ալ պիտի հանգիտի :
Նշեալ շաբթուան Եթովիա լրագիրը քա-
ղաքին, 19 ամսոյս, յետագայ լրերը կուտայ :
Սեր յառաջնութեան մէկ թուոյն մէջ, բանա-
կին Սէնթիքի առաւ բոլոր գաղղիացւոց կոր-
ուստը Եթովիոյն պատերազմին մէջ, նշանակած
էինք, 62,492 անձինք, այսինքն՝ ամեն աստիճանի
սպայք, 1,284 ստորին սպայք՝ տանապետը և
այլն 4,403, զննուորք՝ 56,805 ընդամենը՝ 62,492 :
Վերմանացի լրագիր մը կիսադնէ մեզ այսօր,
ամբողջ կորուստը Ռուսաց, Փրուսի գետէն ան-
ցած օրուանէ հետեւ մինչև անցած մայիսի մէկ
օրոնց թիւն է՝ 277,000 մարդ : հիւանդութեան
մեռած, կամ պատերազմին գաշտին մէջ սպան-
նուած : Այս կորուստները կը բաժնուին այսպէս
Վանուքի տոպլին բանակը, որոնց հրամանա-
տարն էր մարաթախտ Բաքէլիչ, Սիրիսթեն
պաշարելու ատեն, խառնի առաջին բանակը
Սէնթիքի իշխանին հրամանին տակ, երկրորդ
բանակը խառնի Բորգաքոֆ իշխանին հրամանա-
տարութեամբ, երկու բանակները Սիրոյ, որոնց
կը հրամայէին զօրապետները Վուրալիէի և Վա-
րաթիան, և զանազան զօրաց գնդեր Եթովիա ծո-
վան և Տիգրէր գետոյն :
Վաւատարմիցն կորուստները՝ ասոնց մէջ պա-
րուսական չեն : Նոյն լրագրին մէջ սա տեղե-
կութիւններն ալ կան, յայտնի է որ Ռուսաց նա-
ւատարմիցը զանազան գործեր ըրաւ Վեպետա-
ւոյն պաշտպանութեանը համար : Աւ-Օովու

Պետի շարունակութիւն
Բարդանեաց ՚ի գաղղիական
Ռ. Սիրայ Նապարեան :

Նաւատու միջին մէջ ընդամենը 38-000 նաւատուք յայն . ասոնցմէ 23-000 սպանուեցան կամ հիւանդութենէ մեռան . ընտիր զօրքերուն մասն էին այս ծովայինները , տասն տարուքնէ 'ի վեր գտնէ ծառայութե մէջ : Թէնոր ասոնց կորուստն ալ ցամաքի բանակներուն ըրած կորուստներուն վայ աւելցնենք , Ռուսք ընդամենը 800-000 հոգի կորսնցուցած են :

Միջին 22-457 հոգի կորսնցուց , աս թուոյն մէջ սպանուեալներն , 2-873 վերաւորուած և անկարող եղաններ :

Սարսենիացիք այս արշաւանքին մէջ գրեթէ 17-584 զինուորականք էին ընդամենը , շուրջ 1-900 հոգի կորսնցուցին :

Մինչև հիմա տաճկաց ըրած կորուստներուն վրայ ձիւղ տեղեկութիւն մը առած չենք :

Պրոսպի նամակն շարունակում է և վերջը :

Հասարակօրէն կրկարծուի թէ թաց խողարը 8 օրէն կրկնըմանայ , և այն ժամանակ չորացածը կեղծ , այսինքն թիթեան չեղարուն համար սահմանաւ ժամանակի մէջ փուռն մտած և ելածը անտեսն քիչնով կըմտնուի , ու 4-4 1/2 օրան քիչ մը կուգայ ըստ տեսակին : Այս չորը ել լըւն գինեքը կըյայտնուին և կըգրեթէ ձեռք : Ստաքորը կըմէ 4-5 միլիոնէ 480-500 զնշ : Այլ 425-440 զնշ օրան ըստ տեսակին : Աւրիշ արմուտաց հոսնաքնն ալ խիստ լաւ վիճակի մէջ լրանալու վրայ են այս տարի . գրեթէն խիստ յաջող լըւեր կուգան :

Այս միջին լաւք փաշան կըշարունակէ իւր ամենապալի ընթացքը , արդէն շատ փողոցներ չու կաներ , խաներ շինուեցան , լայն ըստ նոր հըրմանաց : Ուր Զաքի միլիթին նորոգութիւնը մեծ գործունէութեամբ կըյառարմանայ . անցեալ մայիս ամսէն 'ի վեր' իջեկի ճանապարհը սկսած է , և թէպէտ բանուորները քիչ են , այլ քիչ շատ այս տարի ալ յիշուած մեծ մեծ կտորը շինուելուն յոյս կայ :

Այս հասարակ օգտակար գործունէքներէն 'ի զոտ' յիշու փեմափայլ փաշան ըստ կայսերա կան կամեց , եղբայրութեան խանարհութե և քաղաքապետութե օրինակ իր անձը կընծայէ . այս ոգւով է որ բարեհաճեցաւ քաղաքական ա տեխն անգամաց և ուրիշ կառավարութեան գործակալաց հետ միասնադատուել Պրուսպու : Հայց աղբ զիմանելով գալ և ընդունել , կոչուեք զոր քաղաքիս առաջնորդ արանը պատ ըստտիր էր գերապատիւ տէր Վեորգ արքայիս կոպտ սրբազան Հայրը . որչ հետ ճաշոյն խիստ մոտերիմ յարգանքը և պատուաւորութեամբ կե նակցութիւն ըրաւ մինչև իւր մեկնելը , որ գիւ շերուն ժամը հինգն էր : Գարձեալ փեմա փայլ Վալիք փաշային արթուն կողմաւորութեք ուրախացան այն բաղմամբիւ վաճառականները որոնք ցամաքի փաշայով իւրաքանչիւրը աւելի կամ քիչ արծաթայ ծրար կըսպասէին իրանան զնուգընէն , փաշային սուրհանդակը երբ հա սաւ ըստ սովորութեան ուրբաթ առաւօտուն անցեալամայն ջընն , միայն նամակները ու ծրար քայ անդ որդաղիւնները հասեր էին . իսկ ծրար ներք չգիտցուի ինչ կերպով ճամբան իյնալով տեղը քար լըցուեր էին : Իսկոյն բոլոր ստիկա նութեան մարդիկը աճապարեց իրկել , ու ճա նապարհին երկու կողմի անտառները մի ըստ միով մարբել և վնտուելու հրաման տարով ինքն ալ ձին պատրաստէր էր անձամբ կըթալու : Այլ քաղաքիս մօտ թէփեճիք գիւղին քովքը գաշին փայլ յատկապէս փաշն խալու (չալ) գոցուած պահուած ծրարները ամեն ալ սակի գրամ 600 հազար զնշ չափ լապիշի մը ձեռք գտնուելով տիրոււորող տրուեցան : Իւրին է հասկնալ վաճառականաց առաջին տրամութիւնը և յետոյ ուրախութիւնը . ու փեմափայլ Վալիք փաշային համար ըրած բարեմաղթութիւննին :

Վահանգիս պատերազմի գայած բեփքները , երկու գունդ ըլլալով ու զինուորական կերպիւ երաժշտական նուագարաններով հրոցան պար պելով հասան իրենց հայրենիքը 'ի միթարու թիւն ծնողաց և կըբաց իւրեանց , ու զինուո րական կարաւորք պահեստի տեղը յանձնելով իւրաքանչիւրք իր արհեստին և գործին սկսան :

Վահանգիս քաղաքական տեսիլն նախագահ և համարակալ մեծարայ հաճի Հիւանիւ պէյը մեկնեցաւ անցեալ շաբթու իւր նոր պաշտօնին կըթալու . ու յաջորդը ար է Վիւսիս Էֆենդին , որ արդէն Պրուսպու համարակալութիւն ըրած էր , երկրորդ անգամ մօտ օրերս կըսպասուի :

Քաղաքիս առաջին սրտ թիւնը օրրոտօրէ նուա զեղու փայլ է . յօրէնը 30-35 զնշ , միւր 5 զնշ աղքատաց և բանուորաց գործը շոտ , հասարա կաց անդորրութիւնը և առաջու թիւնը խիստ լաւ կոցութեան մէջ , երկրաշարժէն մեկնելով ուրիշ երկրները գաղթող հայրենակիցները կըմե րադառնան : Ա կըբացէս գոհութի լստուեց : Երկրաշարժի նշան չունինք մէկ ամէն աւելի ժա մանալ է : Լստուեց սղորմութեամբ քաղաքիս առաջին շինութեանը և բաղմամարդութեանը գրեթէ հասած է այսքան քիչ ժամանակի մէջ : Մնալով անձկալի նամակաց ձեռոյց կողոջմ ընդունելու զնաւատիս անկեղծ սիրոյ սրտիս :

Վրնուութեան ձեռում

Խ . Օ . Յար-Բեյն Օրգիւն :

Յ . Վ . Քաղաքիս Վաղրայ տէրութեան հիւ պատուութեան պաշտօնը որ պարն լստային վախճանէն 'ի վեր փոխանորդի ձեռք կըմար վեր , այս օրերս գաղղիացի արգոյ վաճառական պարն Վեոն ծաղկահասակ երիտասարդին յանձ նուեցաւ , տէրութեանը հրամանաւ :

Վալիք ըստած թաղը , անցեալամայ 30/ին կնոջմը անգղու շաբթու հրդէ հեղալով մինչև փեմափայլ փաշային հանելու 12/ի չափ մեծ և փոքր տաճկաց տուններ սյուրելով մարեցա :

ՔԱՆԱԶԱՆԱՆԱՐԻՔ

Չիւանիս , 27 Յուլիս :

Երկէ 15 օր առաջ փեմափայլ Վիւսիս փաշան անգղայ կուսակալը բոլոր հիւ պատուներուն հետ ժողով ըրաւ . քաղաքիս մէջ գտնուած փա աօղը բաղադրուի վերցրելու և հեռաւոր տեղ մը ծախուելու մտքով , որ փառնգէ ազատ ըլլայ հա սարակութիւնը : Այս շաբթու մարկամ հաւա նութեամբ այս կարգադրութիւնը ըրին , և ան միջապէս բոլորն ալ վերցրելու տուին որ իզմիրու գիմնոյ կողմը Քալիք ըստած . քաղաքէն բաւական հեռու տեղ մը , որ հոն պիտի ըլլայ փա աօղի մթերանոցը , որ կառավարութեան խաւ մօրը յատկապէս քարուկիւր պահեստի տեղ մը պիտի շինուի և միշտ օրհասպաններ ալ պիտի կենան հոն և հսկեն , որ բնաւ քաղաք չընտրի այսուհետեւ այս ապրանքը : Աստի սաստիկ պատ ուէր արուեցաւ այս առաւօտը ընդունելուն որ ամեն մէկը այսուհետեւ պիտի յիշուայ ամեն ին 2 օրային աւելի փառք պահել իւր քովը ծախելու համար : Թէ որ գտնուելու ըլլայ նէ նախ 1000 զնշ տուգանք պիտի տայ և ապա աւելի գտնուածին ամեն մէկ օրային համար 100 զնշ պիտի վճարէ : Այս ստալը երեք բաժին պիտի ըլլայ , մէկ բաժինը իմաց տուողին , մէկ բաժինը քաղաքիս հիւանդանոցին , և երրորդ բաժինն ալ իզմիրու փողոցներուն շինութեանը արուի :

Վերքէն Երեթը Վալիք Վալիքիս որ Բ . Վալիք հանած էր իր պաշտօնէն գժգժ ըլլալով անկէ , ագտաւորած էր քիչ մը տաւե . հետեւ բար Ռեշու փաշա զօրապետը անոր գեմ իրկեց , որ յաջորդեցաւ բռնելու լըան և բաղ մաթիւ զօրքերով իշխարատ իրկելու . շաբթուս երեքշաբթի օր իզմիր հասաւ նոյն զօրապետին ընկերութեամբ , և նոյն իրկուեք մեկնեցաւ իրանադնուպիս կըթալու :

Վալիքի լրագիրները կըմանու ցունեն , օգոտ տալիս լրիւսութիւ կայսրու հայն իշխանուհի մը ծնանիլը ամայս սկիզբները , շատ առողջ վի ճակի մէջ . օրուէն միլիտար թեան հանգէսն ալ արդէն կատարուեր է :

Քաղաքիս Վալիքիս հիւ պատուին փոխանորդն ալ բոլոր գործակալներով և իր տէրութեան հալատակներով մեկտեղ լլալա Վալիք և կիւղցին գնաց հանգիստար տալը պատարագ տեսնելու և երկուշաբթի օրգոհաբանական երգերու ներ կայ գտնուելու այս ուրախական աւթովը :

Քաղաքիս գաղղիացի հիւ պատուի փաշա նորք մօտիւ լըտու աղետականին , որ այն պաշ տունը կըթալէ յորմէ հետէ ընդհանուր հիւ պատու մօտիւ Փիշնը բացալայ է , օգտաւորաւ ինքնա կալ տեղած շաբթ օր Վեմիսի պաշտօնակալ (օթիսիէ) կայսերական կարգին նշանը իրկած էր անոր վերաբերեալ արքունի հրապարտ կողմ , փեմափայլ Վաղրայ Վաղրայ կայսերական ձեռամբ բը : Այս պատահութիւնը յիշեալ մօտիւ լըտու պատուական անձին քաղաքիս ըրած բարեբաւ րութիւններուն համար , մանաւանդ աղքատ սիրութեան և բարեպաշտութեանը մասին , հրա պարակաւ շնորհակալ կըլանք :

Վալիքիս հիւ պատուի անցեալ կիրակի օր կէս օրէն առաջ իր տէրութեան գրօշարը բացաւ , 21 թեգանթներ արձակուելով օսմ . գործէն :

Վալիքիս փաշան ընդհանուր կառավարիչը օսմանաւ Վաղրայ Վաղրայ , անցած ուրբաթ օր Վալիքիս հասաւ իզմիր , ուր շատ պատուով ընդունուեցաւ . և հետեւալ օրը մեկնեցաւ Հապոս իր տեղը կըթալու . իր իշխանութե տակ եղած կղզիները պիտի հանդիպի :

Վալիքիս կըգրեն , թէ այս տարի գժուար պիտի ըլլայ երկրիս բերքերուն տեղափոխութիւնը , ուղտապանները 35 զնշ վարձք կուղեն , և արդէն շատերը այս գնով բռնած են :

ԾԱՆՈԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆՅՈՒՆ

Գեղարար Թովմայի Հրօնէ :

Այս անգին դեղ , որ բոլորովին բաղադրեալ առողա րար խոտերէ , չի պարունակիր իւր մէջ ոչ անգին և ոչ ուրիշ վնասակար գոյացութիւն մը : Քաղաքիս քաղաքի փափուկ և սառաղ մանկանց ու խիստ անկար կազմուածոց համար , նոյնպէ շուտ և հաստատուէ արմատախիլ ընկելու զհիւանդութիւն : Ներք նաեւ ամենին խիստ ուժեղ անձիւներէ : Բաց յայնանէ կատարելապէս անմասն 'ի մայիս իւր ներգործութեանը և հետեւութեանը : Այս դեղը ստեղծելով , կը հետազօտէ և միւ անգամայն կը փարատէ ամէն տեսակ հիւանդութիւնները որ և իյէ աստիճանի հասած ըլլան և որպիսի հիւ ժամանակէ հետ արմատապէս ըլլան : Հաղաքաւոր մարդիկ բժշկեցան այս դեղը գործածելով , որոցմէ շատերը գերեզմանին դուռ հանելէն ետեւ , քիչ մը յարստութեամբ վերադարձան ստացան իրենց առող ջութիւնը , և կենդանական գործութիւնն ձեռք բերին երբոր արեւ ասն գեղեցիկ յայտնուի կարէր էին բոլորովին :

Վալիքիս սաստիկ արտաքինները յոռահատութեան մէջ թնշ չիման : այրաքանակ որ փորձ ընեն այս պատուական դեղին ազդու ներգործութեանը , և շուտով ինչ քաղաքաւ ջուրիւնը ստանալու բարեբաղուելու պիտի ունենան :

Վը յորդեմը զհիւանդները , որպէս զի որպիսի կարելի է , փութապէս հոգ տանին գործածելու այս բժշկարար դեղը հետեւեալ խօսութեանց համար . որ են ,
Ընդհատական վերք (թիւիւն և թիւիւն) :
Հարգելու թիւն (սեմ) :
Վարդիս մոլորիկ վրայ եղած բիւերու ախտ :
Քոլեական վերքեր : Մաղձ (զաքրա) :
Թոքացաւութիւն , կամ թոքային ախտութիւն :
Կուստուս (սեմ) : Տոքորութիւն (սրգա) :
Օձիկ (երանդիկ իւր) : Խիթ (սեմ) :
Կանաչ անմասն օրիւնց անկարգութիւն :
Ամեն տեսակ վերքեր : Ունացաւութիւն (նիգրա) :
Գլխացաւութիւն : Գժուարմարութիւն :
Բորբոքումն (էնթերալիտ) : Գալիկ (սարք) :
Լեքի (գառա շիլ) : հիւանդութիւն :
Երկամաճեալ տուր (նեքիթ) :
Տեւաւաւութիւն (մայալ) :
Յոգացաւութիւն (բեմաթիւ) :
Վարդիկութիւն : Խոյլ պարանոցի (սաւա) :
Երկրորդական դեղք գաղղիական ախտ :
Խիթ երկամաճեալ և միզանոցի (կապիլ) :
Սաստիկ ջրացաւութիւն (սրգա) :
Յուրգ (դիւմ) : Վեղք (իւլե) :
Միւ տեսակ որդեր (սողուն) :
Վերոյիտեան ախտը (ճաւէլ իւր) :
Թուրութիւն և նուազութիւն ուժոյ , որ և լցէ պատճառ ներք ծագած ըլլան :

Այս դեղահատերը կը վաճախեն 'ի Լոտոն միտր Թովմայի Հրօնէյին դոյնատունը , որ է Սեֆէր ըստած թաղը թիւ 24 : Իսկ օտար երկրները գիտաւոր դեղաւաճառաց ղով կը գտնուի . Իզմիրի մէջ սինեօր Սեմէր ճիւղի դեղաւաճառ ւին խանութը կը ծախուի . որ 'ի Գուսկից թաղը Սուլեա նիէ ճապարկ ըստած փողոց թիւ 50 :

Այս դեղահատից տուրքը գտնապէս մեծութեամբ են , և կը վաճախեն 8-21 և 52 զուռէ իւրաքանչիւր , և ա մէն մէկուն մէջ տպեալ ծանուցաղ մը կայ , որ ինչեալ դեղ աճապար գործածութեան վրայ գործարարան տեղեւութիւն ներկուայ , գաղղիան , անգղիան և հայերն լըղաւ :

Վալիքիս Թովմայի Հրօնէյ իւր այս դեղորից համար Վեթի կիլիկիա Էսքը քաղաքը և ուր գործատուն մը հաստատեց . որ կըլանուի 'ի Սեֆէր լին փողոց , թիւ 80 :

Հաստատուէ և տէր լրագրուի :

Գ . Ռ . Վալիքիս :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԸԱՆՈՒՍՈՅ ԱՐԱՔԱՏԵԼՆ